

MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALARNING RIVOJLANISHIDA JAMIYATNING O'RNI

Sobirova Shohinur Barotjon qizi –

*Nizomiy nomidagi TDPU Maktabgacha ta'lim pedagogikasi va psixologiyasi
yo'nalishi talabasi*

email: shohinursobirova1@gmail.com

tel: + 998 91 367 97 98

Annotatsiya: Ushbu maqola maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning rivojlanishida jamiyatining o'rni va ahamiyati haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'z: Bola, ijtimoiylashuv, maktabgacha ta'lim tashkiloti, jamiyat, tarbiya, oila, ota-ona, rivojlanish, ijtimoiy, madaniy.

Maktabgacha ta'lim muassasasi yoshidagi bolalar, odatda, 3-7 yosh oralig'ida bo'ladi va bu davrda ular tez rivojlanish, o'sish va shakllanish jarayonlarini boshdan kechirishadi. Bolaning rivojlanishida jamiyatning, ya'ni oila, maktabgacha ta'lim muassasasi, jamoa va kengroq ijtimoiy muhitning o'rni beqiyosdir. Jamiyatning ushbu yoshdagi bolalarga ta'siri, ularning psixologik, ijtimoiy va axloqiy rivojlanishiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi.

Oila - bu bolaning birinchi ijtimoiy makoni. Oila a'zolari, ayniqsa ota-onalar, bolaga doimiy va to'g'ri tarbiya berish, axloqiy qoidalarni o'rgatish hamda uning hissiy holatini qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi. Ota-onalar, shuningdek, bolalarga o'zlarini qanday tutish, boshqalar bilan qanday muloqot qilish va atrof-muhit bilan qanday munosabatda bo'lishni o'rgatadilar. Bolalar o'z oilalaridan uyda o'rganadigan axloqiy qoidalar, qadriyatlar, ijtimoiy me'yorlar asosida jamoada o'zini qanday tutishni o'rganadilar. Ota-onalar bolalarga shaxsiy misol bo'lishi, ularga muhim qarorlar qabul qilishda yordam berishi, bolaga o'zini

qo'llab-quvvatlash, unga ishonch hosil qilish jamiyatning ijtimoiy me'yorlariga mos tarzda tarbiya olishiga yordam beradi.

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarining rivojlanishida maktabgacha ta'lim muassasasi, ya'ni bolalar bog'chasi katta rol o'ynaydi. Bu yerda bolalar ijtimoiy o'zaro aloqalar, hissiy intellektual va jismoniy ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Maktabgacha ta'lim muassasasi o'qituvchilari bolalarga ilmiy asoslangan metodlar orqali tarbiya va ta'lim beradi. Ushbu muassasa orqali bolalar turli yoshdagi guruhlarda o'zaro muloqotda bo'lishadi, bu esa ularning ijtimoiy ko'nikmalarini oshiradi. Jamoaviy o'yinlar, guruhli faoliyatlar orqali bolalar o'zlarini boshqarishni, qo'llab-quvvatlashni va hamkorlikni o'rganadilar. Bu, o'z navbatida, jamiyatda muvaffaqiyatli o'rnatilgan aloqalar, o'zaro hurmat va to'g'ri ijtimoiy munosabatlarning shakllanishiga yordam beradi.

Bolalar maktabgacha ta'lim muassasasida yoki o'rta maktablarda o'qish davomida jamoaning bir qismi bo'lib, turli xil ijtimoiy guruhlarda qatnashadilar. Bu davrda ular jamiyatda umumiy axloqiy qadriyatlar, me'yorlar, ijtimoiy normalar va turli xulq-atvor qoidalarini o'rganadilar. Ularning jamiyatdagi o'zini tutish usullari, ular ta'sirchan bo'lishi mumkin bo'lgan kishilardan (o'qituvchilar, tengdoshlari, jamoat vakillari) o'rgangan vaqti kelib hayotda o'z o'rnini topishda muhimdir.

Ayniqsa, jamiyatning ma'naviy-axloqiy sohasidagi o'zgarishlar, madaniyat va qadriyatlarning bolalarning dunyoqarashi shakllanishida muhim ta'sir ko'rsatadi. Masalan, o'zaro hurmat, tenglik, ijtimoiy adolat va mehnatsevarlik kabi qadriyatlar bolalar tarbiyasida jamiyatning asosiy omili bo'lishi kerak.

Bolalarning to'g'ri rivojlanishida ijtimoiy muhitning rolini kuchaytirish uchun jamiyat barcha bosqichlarda tarbiyaviy faoliyatni amalga oshirishi lozim. Jamiyatda ijtimoiy yordamlashish, madaniy tadbirlar, bolalar uchun mo'ljallangan ijtimoiy dasturlar, sport va san'atga oid faoliyatlar orqali bolalarga salbiy va ijobiy tajribalarni shakllantirish muhimdir. Bu esa, o'z navbatida, bolalar

uchun ijtimoiy xavfsizlik, madaniy boyliklar va ma'naviy dunyoqarashni rivojlantirish imkoniyatini yaratadi

Bundan tashqari Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning rivojlanishida jamiyatning o'ri haqida ko'plab allomalarning fikrlari mavjud. Ulug' mutafakkirlar va olimlar bolalar tarbiyasining jamiyatdagi muhimligini, oila, jamiyat va ta'lim tizimining ahamiyatini ta'kidlaganlar. Bulardan biri Imom al-Buxoriy, islom olamining eng mashhur hadisshunoslaridan biri sifatida, bolalar tarbiyasida jamiyatning o'ri haqida fikr bildirgan. Uning so'zlariga ko'ra, bola - bu jamiyatning kelajagi va uning tarbiyasida oilaning va jamiyatning o'ri beqiyosdir. U, ayniqsa, bolalarni yoshligidan diniy va axloqiy tarbiya olishlariga e'tibor qaratgan. Imom al-Buxoriy, oila va jamiyatning tarbiyaviy roli bolalarni to'g'ri yo'ldan yurishga undashda katta ahamiyatga ega ekanini ta'kidlagan. Abu Rayhon Beruniy o'zining ilmiy asarlarida ijtimoiy va madaniy muhitning bolalar rivojlanishiga ta'sirini o'rgangan. U maktabgacha yoshdagi bolalarning tarbiyasida jamiyatning ta'lim va madaniyatini to'g'ri yo'nalishda qo'llash zarurligini ta'kidlagan. Beruniy, jamiyatning bilim, ma'rifat va axloqiy qadriyatlarining bolalarning rivojlanishida katta ahamiyatga ega ekanini alohida ta'kidlagan. Uning fikriga ko'ra, jamiyatning ijtimoiy me'yorlari va madaniy qadriyatlar bolalarning shaxs sifatida rivojlanishida asosiy omillardan biridir. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning rivojlanishida jamiyatning o'ri haqidagi allomalarning fikrlari bir xil ma'noga ega bo'lib, ular bolalar tarbiyasida jamiyatning ahamiyatini va uning axloqiy, ijtimoiy va madaniy qadriyatlarining bolalar shaxsiyatining shakllanishidagi rolini ta'kidlaganlar.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning rivojlanishida jamiyatning o'ri juda katta. Jamiyatdagi oila, ta'lim muassasasi va kengroq ijtimoiy muhitning uyg'unlashgan faoliyati bolalarning intellektual, hissiy, ijtimoiy va axloqiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ushbu yoshdagi bolalarga to'g'ri tarbiya berish, ularning potentsialini to'liq ochishga

yordam berish, kelajakda jamiyatning faol va ma'naviy jihatdan rivojlangan a'zolari bo'lib yetishishlariga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.N.Ismoilova, D.Abdullayeva "Ijtimoiy psixologiya", Toshkent,2013
2. Akramova, D. (2022). Bo'lajak pedagog-psixologlarning maktabgacha ta'lim tizimidagi faoliyati. *Science and innovation*, 1(B8), 322-326.
3. Akramova, D. (2022). Oliy ta'lim muassalari talabalarida pedagogik-psixologik moslashuvchanlikni mazmun mohiyati. *Science and innovation*, 1(B8), 2150-2153.
4. Акрамова, Д. Э. (2023). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ГИБКОСТИ У СТУДЕНТОВ КАК ПРОБЛЕМА СОВРЕМЕННОСТИ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 13(8), 19-23.
5. Akramova, D. E. qizi Suvonqulova, MD (2023, January). RIVOJLANTIRUVCHI MARKAZLARDA BOLALARNI MAKTABGA TAYYORLASH VA MILLIY QADRIYATLAR NAMUNALARIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIGI. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 393-396).
6. Akramova, D. E. qizi Azimova, XD (2023, January). MAKTABGACHA TA'LIM YO 'NALISHI TALABALARIDA IJODIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 382-385).
7. Ergashevna, A. D. (2025). THEORETICAL FOUNDATIONS FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIALIZATION IN SCHOOLCHILDREN OF THE PREPARATORY GROUP. *SHOKH LIBRARY*.
8. Akramova, D. (2022). Bo'lajak pedagog-psixologlarning maktabgacha ta'lim tizimidagi faoliyati. *Science and innovation*, 1(B8), 322-326.
9. Ibraimov, X., & Akramova, D. (2023). DIDACTIC CHARACTERISTICS OF COMMUNICATIVE TRAINING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING. *Science and innovation*, 2(B11), 357-361.

